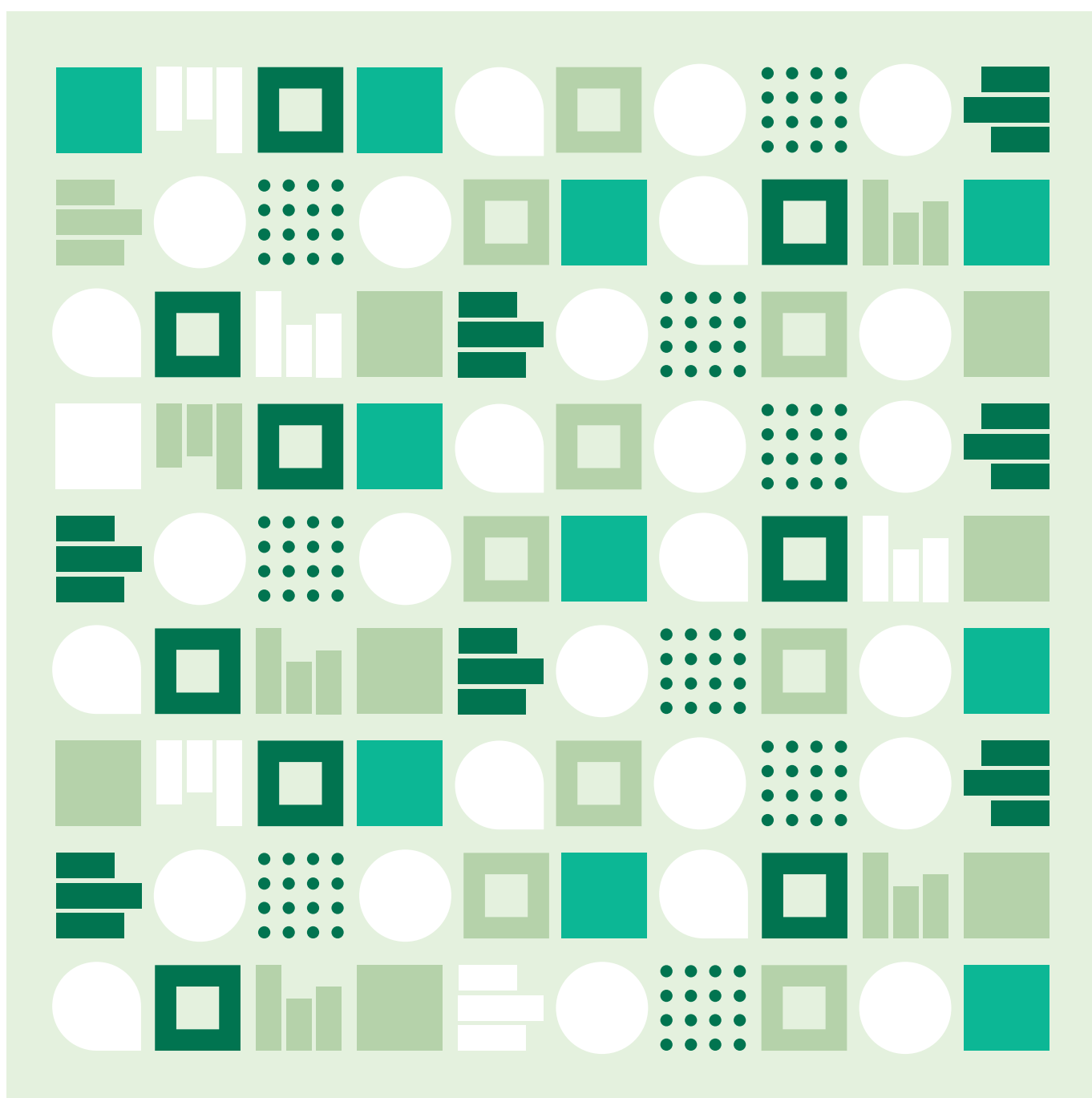

UNDERSÖKNING BLAND

Skyddsombud om covid-19

HÖSTEN 2020

THEA HOLMLUND

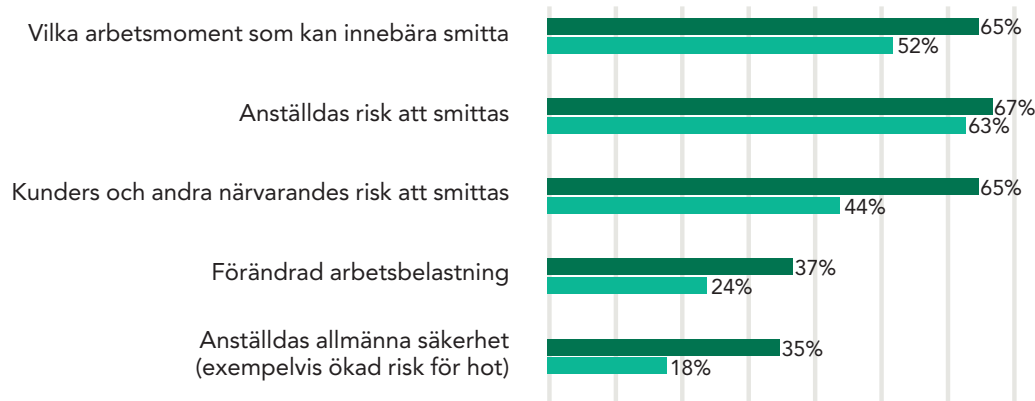
Undersökning bland skyddsombud om covid-19 hösten 2020

Under hösten 2020 genomfördes en enkätundersökning till Handels skyddsombud med fokus på arbetsmiljön under covid-19. Enkäten besvarades via mejl under perioden 1-16 oktober. Totalt nådde enkäten 2952 skyddsombud varav 902 svarade, vilket är en svarsfrekvens på 32 procent.

Om riskbedömning på arbetsplatsen

Andel som uppger att arbetsplatsen gjort riskbedömning för följande

■ Detaljhandeln ■ Partihandeln

Riskbedömningar kring smittorisk är vanligare än riskbedömningar kopplat till arbetsbelastning och anställdas allmänna säkerhet.

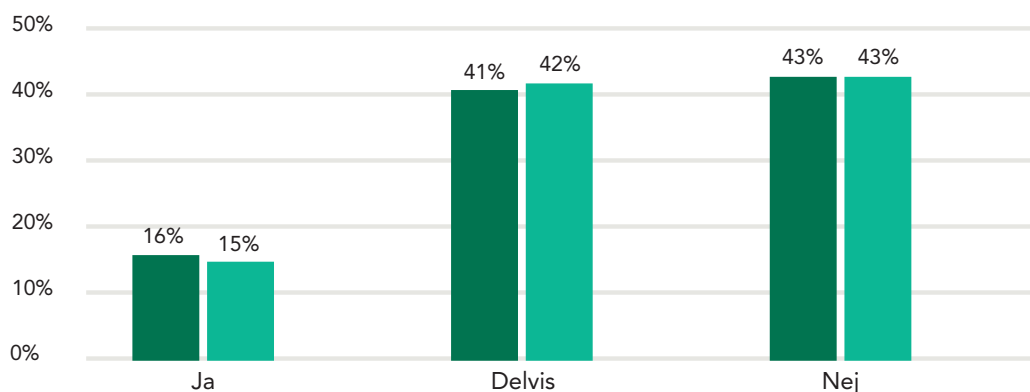
65 procent av skyddsombuden i detaljhandeln uppger att det har gjorts riskbedömning för vilka arbetsmoment som kan innebära smitta, 67 procent uppger att det gjorts riskbedömning för anställdas risk att smittas och 65 procent uppger att det gjorts riskbedömning för kunders eller andra närvarandes risk att smittas. I partihandeln är motsvarande siffror 52, 63 och 44 procent.

När det gäller förändrad arbetsbelastning säger 37 procent av skyddsombuden i detaljhandeln att en sådan riskbedömning har gjorts på deras arbetsplats. Bland skyddsombuden i partihandeln är siffran 24 procent.

Riskbedömning för den allmänna säkerheten (exempelvis ökad risk för att utsättas för hot) uppger 35 procent av skyddsombuden har skett på deras arbetsplats. Bland skyddsombuden i partihandeln är siffran 18 procent.

Har anställda varit delaktiga i riskbedömningen?

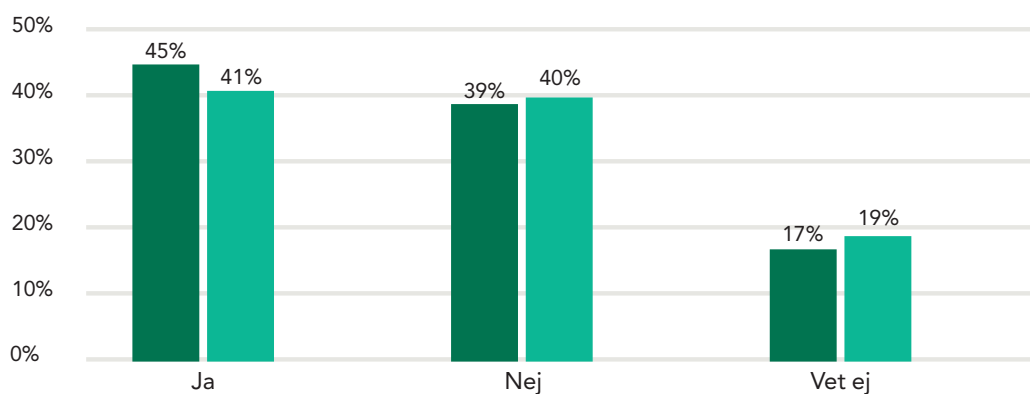
■ Detaljhandeln ■ Partihandeln

Endast 16 procent av skyddsombuden i detaljhandeln och 15 procent i partihandeln uppger att anställda har varit delaktiga i den riskbedömning som gjorts. 41 respektive 42 procent uppger att anställda delvis varit delaktiga och 43 procent att anställda inte alls varit delaktiga i arbetsplatsens riskbedömning.

Anser du att en tillräcklig riskbedömning har gjorts?

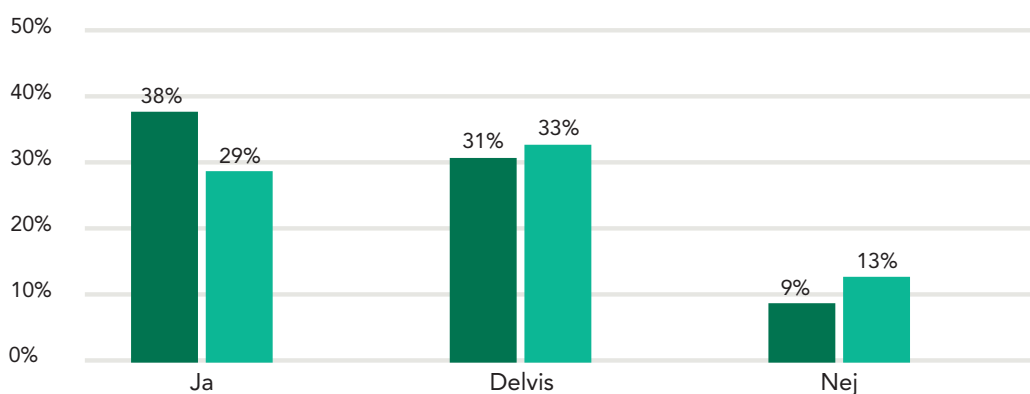
■ Detaljhandeln ■ Partihandeln

Ungefär 40 procent av skyddsombuden anser att det inte har gjorts en tillräcklig riskbedömning på deras arbetsplats.

Har arbetsgivaren åtgärdat de brister som kom fram i riskbedömningen?

■ Detaljhandeln ■ Partihandeln

38 procent av skyddsombuden i detaljhandeln och 29 procent i partihandeln anser att arbetsgivaren åtgärdat de brister som kom fram i riskbedömningen. 31 respektive 33 procent av skyddsombuden uppger att bristerna delvis har åtgärdats och nio respektive 13 procent säger att påkomna brister inte har åtgärdats alls.

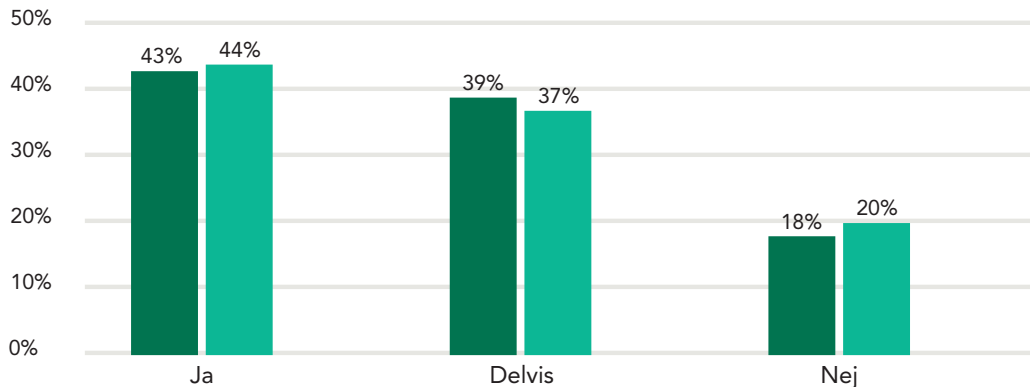
Åtgärder

Ungefär en femtedel av skyddsombuden (både i detalj- och partihandel) tycker inte att arbetsgivaren har vidtagit tillräckliga åtgärder kopplat till covid-19 för att anställda ska känna sig trygga på jobbet.

Bland skyddsombuden i detaljhandeln tycker 43 procent att arbetsgivaren har vidtagit tillräckliga åtgärder och 39 procent att arbetsgivaren delvis har vidtagit tillräckliga åtgärder. Bland skyddsombuden i partihandeln är motsvarande siffror 44 respektive 37 procent.

Anser du att arbetsgivaren i stort har vidtagit tillräckliga åtgärder kopplat till covid-19 för att anställda ska känna sig trygga på jobbet?

■ Detaljhandeln ■ Partihandeln

Åtgärder i detaljhandeln

I tabellen nedan listas åtgärder som Handels krävt att arbetsgivare ska vidta. Som tabellen visar har en stor del av arbetsplatserna sett till att ha avståndsmarkeringar på golvet, tillgång till handsprit eller möjligheter att tvätta händerna för anställda, information till kunder och anställda om avstånd i butiken, plexiglas vid kassaarbetspaltser och riktlinjer om att man bör stanna hemma vid symtom.

Bara runt hälften av skyddsombudens arbetsplatser har vidtagit rutiner för vilka ytor som ska rengöras och städning med ökad frekvens, eller planerat raster och luncher i personalutrymmen så att man kan hålla avstånd.

Ungefär en tredjedel av skyddsombuden i butik uppger att de har en ansvarig som ser till att det inte blir trängsel och att det finns skyddsutrustning som engångshandskar och munskydd för anställda som vill bära det. Endast 16 procent av butiksarbetsplatserna har infört kontantfritt för att minimera smitta.

	Ja	Delvis	Nej
Avståndsmarkeringar på golvet på 1,5 m vid kassakön	93%	5%	2%
Tillgång till handsprit/möjligheter att tvätta händerna för anställda	90%	9%	1%
Information till kunder och anställda om att hålla minst 1,5 m avstånd i butiken	89%	7%	4%
Plexiglas vid kassaarbetsplatser	84%	9%	6%
Instruktioner/riktlinjer på arbetsplatsen om när man bör stanna hemma vid uppvisande av symtom	81%	24%	5%
Rutiner för vilka ytor som ska rengöras med handsprit	54%	23%	22%
Städrutiner med ökad frekvens och schemalagda enligt rutiner på arbetsplatsen	50%	25%	22%
Raster och luncher i personalutrymmen är schemalagda så att man kan hålla avstånd till varandra	46%	22%	31%
Ansvarig som ser till att det inte finns fler i butiken än att man kan hålla minst 1,5 m avstånd till varandra	36%	22%	29%
Tillgång till skyddsutrustning som engångshandskar och munskydd för anställda	30%	39%	30%
Kontantfritt för att minimera smitta	16%	24%	57%

Sammanfattning av öppna svar

De öppna svaren om arbetsplatsens hantering av covid-19 visar att många skyddsombud tycker att det är för mycket kunder i butikerna och att det är svårt att hålla avstånd till kunder under arbetsmoment som exempelvis självscanning. Många kunder respekterar inte avståndet generellt. Flera menar att arbetsgivarna inte lär vidta några åtgärder för att minska kundflödet om det inte kommer tvingande riktlinjer.

Många upplever att arbetsgivarna främst vidtagit åtgärder för kundernas skull, inte för de anställdas. Flera av svaren visar även att det är ett problem att anställda inte tycker sig kunna stanna hemma om de har sjukdomssymtom. Orsaken är underbemanning. Att anställda har låga inkomster och många har fått färre timmar anges som ekonomiska skäl till att anställda går till jobbet trots symtom.

Arbetsgivare tänker inte på anställda

Flera av enkätens öppna svar visar att skyddsombud upplever att arbetsgivaren främst tänker på kundernas säkerhet, inte de anställdas. Flera skyddsombud poängterar att det är för mycket kunder i butikerna och att arbetsgivarna inte lär vidta åtgärder för att minska kundflödet såvida de inte blir tvingade.

”AG gör allt för att det ska se bra ut för kunderna men glömmar bort personalen.”

Allt är som vanligt på vår arbetsplats. Vi håller endast avstånd mot kund för att de ej ska klaga högre upp/på sociala medier. Vi har ej handsprit bakom i våra ytor, ibland ej tvål och varmvatten är det krånglig eko-kranar som hindrar

”Tycker vi har haft för mkt kunder på min arbetsplats. Där arbetsgivaren inte tagit hänsyn till personalen utan tyckt det varit ok”

”Att som småbarnsförälder över en natt få helt omkullkastat schema, sänkt lön, arbete på en arbetsplats med hög smittorisk, då arbetsgivaren hela tiden sätter vinst och lönsamhet (tex inga begränsningar på antalet kunder i butik) över hälsa och arbetsmiljö upplever jag har vägt tungt på många anställda.”

”Det är svårt att skydda sina anställda tillräckligt mycket, när regeringen själva inte kommer med krav. Det är klart att arbetsgivarna inte kommer att ta större åtgärder när de inte blir ”tvingade” till det.”

”Eftersom regeringen och FMH låter stormarknader själva bestämma kundflödet så tar vi emot nästan 1000 kunder i timmen med jämna mellanrum....hur ska vi vara säkra då?”

Svårt att hålla avstånd till kunder

Flera av de öppna svaren visar att kunder inte håller avstånd. Det är även svårt att hålla avstånd under vissa arbetsmoment, som till exempel självscanning, när kunder behöver hjälp.

”Alla i butik borde ha munskydd, kunder respekterar inte avstånd. Svårt för alla att förstå hur viktigt det är för butiksanställda att känna sig säkra och vi träffar extremt många kunder.”

”Det jag kan tycka är jobbigast just nu är kunder som inte respekterar att tex hålla avstånd, tränger sig i köer, provrum. De tänker inte alls på oss som jobbar där eller andra kunder.”

”Den stora akilleshälen är kassalinjen. Med enbart kassor där kund scannar och betalar på egen hand går det inte att undvika att komma för nära kunden då man ska fram och hjälpa till när kund gjort fel eller vid de moment då man måste hjälpa till, t ex legitimationskontroll och betalningar som ska faktureras. Kunder har svårt att förstå olika moment och tittar inte på skärmen, så det blir fel alldeles för ofta, och då måste man tränga sig in mellan kunder och kundvagnar och hjälpa till, och det är ett stort riskmoment, för man kommer alldeles för nära kunden, och vi får inte lov att använda vare sig munskydd eller visir trots att vi upprepade gånger begärt detta.”

”Det är svårt att hålla tillräckligt avstånd och många (både kunder och medarbetare) glömmer bort det.”

”För hög maxgräns på antalet kunder i butiken.”

”Kunder struntar i ganska hög utsträckning de gällande rekommendationerna och många kommer och handlar trots att de är sjuka.”

”Skulle finnas en ansvarig person som såg till att korrekt avstånd och liknande skulle hållas men det sköttes inte alls.”

”Det svåra är 3:e part, dvs kunder, som inte har visat oss samma respekt trots våra försök att visa dem respekt och de försiktighetsåtgärder vi har gjort för att göra deras besök så säkert som möjligt hos oss.”

Alla känner inte att de kan stanna hemma vid symtom

Flera av svaren visar att det är ett problem att anställda inte att de känner att de kan stanna hemma vid symtom på grund av underbemannade arbetsplatser. Att många har låg inkomst och att många har fått färre timmar anges som ekonomiska skäl till att anställda går till jobbet trots symtom.

”Folk har inte råd att vara hemma när de är sjuka. Bra med slopat karensavdrag men det är inte tillräckligt, sjuklönen behöver vara 100% för de med låg inkomst så att de som har jobb har råd att betala hyran även om de har symtom.”

”Man har bett folk komma till jobbet trots förkylning och ont i halsen pga av en viss särskild arbetsuppgift.”

”Det känns som att det är jättesvårt att folk stannar hemma vid lätta symtom.”

”Eftersom vi fick mindre timmar när covid kom så sjönk viljan att stanna hemma vid sjuksymptom.”

”Man har ibland känt sig att om man stannar hemma så sabbar man sina kollegors dag då de får täcka upp för dig och jobba väldigt långa pass.”

”Många känner sig fortfarande för stressade för att stanna hemma när dom är sjuka för att dom vet att vi inte har tillräckligt med personal”

Positiva exempel

Men enkäten visar även att det finns positiva exempel på hur arbetsgivarna hanterat riskbedömningen, även om de är få.

”Riskbedömning för riskgruppen har fungerat mycket bra. Det har dock påfrestat för de som fortsatt arbeta som vanligt. Arbetsgivaren har lyssnat in när synpunkter har kommit från personalen och verkligen försökt göra förbättringar.”

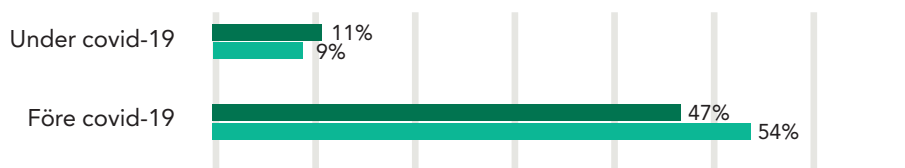
”Riskbedömningar görs varje månad, arbetsgivaren agerade snabbt när det gällde att på bästa möjliga sätt skydda sin personal. Anställde mer personal för att säkerställa att det fanns bra bemanning.”

Sjuknärvaro

Före covid-19-pandemin var det vanligt att anställda gick till jobbet trots att de var sjuka. Hela 54 procent av skyddsombuden i detaljhandeln och 47 procent i partihandeln uppger att anställda gick till jobbet trots att de var sjuka i ganska hög eller hög utsträckning före covid-19-pandemin. Sedan covid-19 kommit tycker skyddsombuden att det är betydligt färre som går till jobbet trots att de är sjuka. Elva procent av skyddsombuden i detaljhandeln och nio procent av skyddsombuden i partihandeln säger att anställda i ganska hög eller hög utsträckning gått till jobbet under covid-19-pandemin trots att de är sjuka.

Andel skyddsombud som uppgett att sjuknärvaro förekom/förekommer i ganska hög/hög utsträckning

■ Detaljhandeln ■ Partihandeln

Även om sjuknärvaron minskat under covid-19-pandemin är det tydligare att det är vanligare att anställda går till jobbet trots att de är sjuka på arbetsplatser där det förekommer många visstidsanställda och inhyrda. På arbetsplatser där visstidsanställda förekommer i ganska hög eller hög utsträckning säger vart femte skyddsombud, 20 procent, att det är vanligt att anställda går till jobbet trots att de är sjuka. På arbetsplatser med ganska hög eller hög grad av inhyrda är motsvarande siffra 18 procent.

Men på arbetsplatser med få andel visstidsanställda är det endast sex procent av skyddsombuden som säger att anställda ofta går till jobbet trots att de är sjuka. På arbetsplatser med låg andel inhyrda är motsvarande siffra åtta procent.

Andel skyddsombud som uppgett att anställda i ganska hög/hög utsträckning gått till jobbet trots att de är sjuka uppdelat på hur vanligt visstider och inhyrda är på arbetsplatsen

■ Detaljhandeln ■ Partihandeln

